

Jalkakäytävien talvikunnossapito talvella 2020-2021 / Talvikauden arviointi

Saadut palautteet / vapautushakemukset

Jalkakäytävien talvihoidosta tuli kuntalaisilta muutama palautteeksi katsottava sähköposti. Sähköpostia tuli sekä kuntalaisilta että niiden kiinteistöjen edustajilta, jolle talvihoito kuului. Näissä palautteissa otettiin kantaa lähinnä päätökseen ja sen tasapuolisuuteen / perusteisiin.

Yhdessä sähköpostissa tullessa palautteessa ihmeteltiin, miten voi olla tasapuolista, että samalla kadulla olevista 16 kiinteistöstä (5 rivitaloa + 11 ok-taloa) kuusi kiinteistöä hoitaa koko kadulla olevan jalkakäytävän kunnossapidon. Tilanne em. kohteessa oli se, että jalkakäytävä oli vain toisella puolella katua / osa taloista ei rajoittunut jalkakäytävään. Asiaan oli otettu kantaa jo asian valmistelussa (nähtävilläolovaiheessa), eikä siitä tullut sellaisenaan yhtään muistutusta. Tilanne on suoraa seuraamusta siitä, että kunnossapitolaisissa puhutaan nimenomaan tontin kohdalla olevasta jalkakäytävästä:

Tontinomistajan velvollisuutena on kuitenkin, jollei 8 §:stä muuta johdu, pitää tontin kohdalla oleva jalkakäytävä käyttökelpoisena poistamalla jalankulkua haittaava lumi ja jää sekä huolehtia liukkauden torjumisesta jalkakäytävällä ja liukkauden torjumiseen käytetyn kiviaineksen poistamisesta jalkakäytävältä. Lisäksi tontinomistajan velvollisuutena on tarvittaessa poistaa jalkakäytävälle tai sen vierelle kertyneet lumivallit sekä pitää jalkakäytävän viereinen katuja ja sadevesikouru lumettomana ja jäättömänä.

Sama asia on kuvattu Kuntaliiton ohjeen sivulla 5:

<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/kadutkuntoon.pdf>

Eli asiaa on tulkittu nimenomaan tonttiin rajoittuvana seikkana. Tilanteen tasapuolisuuden on arvioinut (tai jättänyt arvioimatta) lainsäätäjä. Sinällään siis tilanne on tasapuolinen lakiin nähden ja samanlaisia jalkakäytäviä (vain toisella puolella katua) on kaupungissa useita.

Jalkakäytävien talvihoidosta palaute tuli kunnossapitoon pääasiassa puhelimitse. Puheluita tuli lumisateiden aikana tammi-maaliskuussa lähes päivittäin. Yleisen palautepalvelun (<https://kartta.kouvola.fi/eFeedback/>) kautta palautetta tuli talvikauden 2020-2021 lumeen nähden hyvin vähän eli 5 kpl. Palautepalvelun palautteet kohdentuivat Hongistontielle ("koululaisten kulkureittiä"), Utinkadun itäpuolelle 2 kpl, Salpausselänkadulle "City Teboilin puolelle", Salmentöyryntielle (tiehöylän käyntipäivänä) ja Kymenasemantielle.

Vertailua palautteiden määrään edelliseen vuoteen ei voida tehdä. Talvikautena 2019-2020 ei tullut lunta, joten aurauksen palautteitakaan ei ole.

Yhdeltäkään kadulta ei tullut vapautushakemusta, jolla koko katu olisi haluttu jättää talvikunnossapitamättä.

Kohtuuttomuuden perusteella annettiin yksi myönteinen päätös; senkin pyyntö tuli jo nähtävillä olovaiheessa.

Jalkakäytävien talvikunnossapidon taso viime talvikautena

Jalkakäytävien talvikunnossapidon taso oli vaihtelevaa. Suuressa osassa talvihoidossa ei ollut huomautettavaa, mutta joissain kohdissa, erityisesti pientalojen kohdalla, lumikola ja henkilö -yhdistelmä ei toiminut ollenkaan ja joissain kohdissa vajaasti. Myös muutamat kerrostalo- / liikerakennuskohdat, erityisesti Kouvolan keskusta-alueella, olivat huonolla talvihoidolla koko talven.

Ongelmia oli joka osa-alueella: osin jalkakäytäviä oli hiekoittamatta, osa oli auraamatta, myös lumia ei ajettu pois kadun varresta ja töiden yhteensovittaminen ja aikatauluttaminen ei toiminut (lumi ehti tallaantua ennen lumen poistoa) jne. Näitä esiintyi sekä pien- että kerrostalojen osuuksilla.

Pahimpien tilanteiden osalta kaupungin kunnossapito määrättiin maaliskuussa tekemään välttämättömät kunnossapitotoimenpiteet (lumenauraus, hiekoitus ja lumenajo) perustuen liikenneturvallisuuteen, yleiseen turvallisuuteen ja muille kunnossapitotöille aiheutuvaan haittaan. Tämä syystä, etteivät kiinteistöt hoitaneet tehtäviään. Kunnossapitolain 14 b §:n mukaan *kunta voi vuosittain periä --- kunnossapito- ja puhtaanapitotehtävistä aiheutuneet kustannukset kyseisten alueiden yleiseen käyttöön luovutettujen katujen varsilla olevien tonttien omistajilta*. Koska tällaista päätöstä maksullisuudesta ei tehty, eikä päätöstä näiden jalkakäytävien talvihoidosta kaupungin kustannuksella ollut tehty, kustannuksia talvihoidosta ei peritty ao. kiinteistöiltä. Työt kohdentuivat viidelle katuosuudelle vanhan Kouvolan alueella. Kustannukset olivat alle 10 000 euron luokassa. Tarkkaa summa ei pystytä sanomaan, koska kustannuksia ei seurata jalkakäytävä-tasolle asti; kustannussäästö on arvioitu jalkakäytävien pituuden suhteessa muuhun väylästäön ja talvihoidon osuutta koko kunnossapidon budjetista.

Rakennusvalvontaviranomainen ei vielä ensimmäisenä talvena puuttunut puutteelliseen kunnossapitoon.

Tiedossa on, että ainakin yksi korvausvaatimus on tullut yksityiselle kiinteistön omistajalle jalkakäytävällä liukastumisen johdosta menneen talven aikana. Kaupungin osalta liukastumisvahingoissa kaupungin vastattavaksi jää yleensä vastuuvakuutuksen omavastuu. Kokonaiskustannusten arviointi on erittäin hankalaa. Muiden seuraamusten lisäksi esim. lonkkamurtumat aiheuttavat huomattavia taloudellisia kustannuksia. Terveysten- ja Hyvinvoinninlaitoksen arvion mukaan Suomessa lonkkamurtumista aiheutuvat kustannukset ovat n. 30 000 euroa vuodessa potilasta kohden (3.5.2019)

Kustannuksista

Kun kaupunki huolehti jalkakäytävistä, arvio oli, että jalkakäytävien talvikunnossapidon kustannukset olivat noin 130 000 euroa vuodessa.

Kustannussäästöistä on saatu palautetta vuoden 2021 aikana. On haluttu tietää, kuinka paljon kaupunki todella säästi siirtämällä osan jalkakäytävistä asukkaiden hoidettaviksi. Talvella 2020–2021 jalkakäytävien talvihoitoon käytettiin kaupungin rahaa n. 15 000 euroa (loppupalvi/kevät siivoukset). Kustannuksissa ei ole huomioitu esim. tiemestarien työtunteja tilanteen valvonnassa.

Talven aikana esitettiin myös toive, että kaupunki hoitaisi kiinteistön kohdalla olevan jalkakäytävän, mutta perisi kustannukset kiinteistöiltä. Aiemmassa TELA-käsittelyssä todettiin, että laskutus maksaisi enemmän kuin laskuista saatava tuotto. Sen tähden tätä ratkaisua ei esitetty eikä esitetä jatkossakaan eikä toivetta siten toteutettu. Sikälikin, jos maksuja perittäisiin, tilanne olisi tuolloin tasapuolisempi; kustannukset voitaisiin periä kaikilta alueen kiinteistöiltä, ei pelkästään niiltä, joiden kiinteistö rajautuu jalkakäytävään. Tasapuolista ei kuitenkaan ole se, että yksi kiinteistö saisi maksua vastaan jalkakäytävän hoidon kunnalta ja muut kiinteistöt hoitaisivat työn omineen. Sikälikin, lain mukaan, huolehtimisvastuu asiasta tulisi tuolloin kunnalle eikä se ole tasapuolista, että yhden yksittäisen kiinteistön kohdalla oleva jalkakäytävä kuuluisi kunnalle vain sopimuksen kautta. Mikäli olisi haluttu, että kunta hoitaa työn ja perii maksun (vain niissä, joissa palvelu olisi haluttu ”ostaa” kaupungilta), olisi se taas ristiriidassa kuntalain 126 § kanssa eli kunta toimisi markkinoilla.

Sinäällään, kustannuksiin nähden, jalkakäytävien talvihoidon siirtyessä kiinteistöille, omia kunnossapidon resursseja vähennettiin aikaisemmasta n. yhden koneyksikön verran talvea kohti Kouvolan keskustassa. Talvihoidon siirtyessä kiinteistölle myös pois ajettavan lumen määrä ja kustannukset pienenevät selvästi. (Lumen poisajo on lähes kallein osatekijä asiassa). Nämä kaikki säästöt huomioitiin yhdyskuntatekniikan talousarviossa osana palveluverkkopäätöksiä ja niistä koituvia rahallisia säästöjä.

Tilanne kunnossapidon näkökulmasta

Kunnossapidon näkökulmasta talvi 2020–2021 tuotti seuraavia havaintoja:

- Palautetta tuli jalkakäytävistä paljon, mm. jalankulkijoiden kokemat ongelmat epäyhtenäisestä hoidosta johtuen.
- Tilanteen seuraaminen ja kaupungin vastuulla olevien töiden / resurssien yhteensovittaminen kiinteistöjen kanssa aiheutti omat hankaluutensa.
- Maaliskuussa jouduttiin huonoimmassa kunnossa olevia osuuksia hoitamaan kaupungin toimesta. Perusteena yleinen turvallisuus, liikkumisen turvallisuus sekä hoitamattomuuden aiheuttama haitta muille kunnossapitotöille.
- Mikä kustannuksissa säästettiin, ainakin osittain menetettiin imagotappiona ja ”henkisenä kärsimyksenä” palautteiden kanssa painiskeltaessa.
- Jo asiaa päätettäessä oli esillä jalkakäytävien hoidon tilkkutäkkimäisyysuhka eli jalkakäytävää hoidettiin kiinteistöjen osalta eri aikatauluissa ja kaupungin kiinteistöjen kohdalla auraaja kävi siellä täällä auraamassa lyhyitä osuuksia. Tämä lyhyissä osuuksissa tehty kunnossapito havaittiin viime talvena ja myös se tuli ilmi, että talvityöntekijöiden kannalta poukkoilu kohteisiin ja viereisten kohteiden tekemättä jättäminen oli työmoraalille haasteellista.